

Məqalə redaksiyaya daxil olub 15.04.2023

The article was received by editorial board on 15.04.2023

Статья принята к печати 15.04.2023

SAHİBKARLIĞIN GƏLƏCƏYİ: İNKİŞAF ETMƏKDƏ OLAN TEXNOLOGİYALAR VƏ INNOVATİV BİZNES MODELƏRİ

Xülasə

Bu məqalə iqtisadiyyatın inkişafı, iş yerlərinin yaradılması və həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasında sahibkarlığın əhəmiyyətini vurğulayır. Burada qeyd olunur ki, innovasiya sahibkarlığın kritik elementidir və sahibkarlar üçün rəqiblərdən fərqlənmək, yeni məhsullar yaratmaq və dəyişən bazar şəraitinə uyğunlaşmaq üçün həyati əhəmiyyət kəsb edir. Məqalədə məhsul innovasiyası, proses innovasiyası, biznes modeli innovasiyası və marketinq innovasiyası kimi sahibkarların diqqətini cəmləyə biləcəyi müxtəlif innovasiya növləri izah edilir. Məqalə həmçinin vurğulayır ki, innovativ sahibkarlıq risk götürmək, sınaqdan keçirmək və uğursuzluqdan dərs almaq istəyi tələb edir. Məqalə daha sonra sahibkarlığın gələcəyini müzakirə edir, süni intellekt, blokçeyn və əşyaların interneti kimi yeni texnologiyaların və paylaşma iqtisadiyyatı, abunəyə əsaslanan modellər və sosial sahibkarlıq kimi innovativ biznes modellərinin sahibkarlıq mənzərəsini necə formalaşdırdığına diqqət yetirir. Məqalənin sonunda, inkişaf edən sahibkarlıq mənzərəsini dərk etmək və innovasiyaları mənimsəmək sahibkarların gələcək illərdə inkişaf etməsi və global iqtisadiyyatı formalaşdırması üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edəcək məlumatlar verilir.

***Açar sözlər:** sahibkarlıq, iqtisadi inkişaf, innovasiyalar, yeni məhsullar, süni intellekt, blokçeyn.*

GİRİŞ

Sahibkarlıq iqtisadiyyatın inkişafı, iş yerlərinin yaradılması və müasir sosial tələblərə uyğunlaşaraq həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması üçün vacibdir. İnnovativ sahibkarlıq yeni və mövcud müəssisələrin inkişafına kömək edən ideyalar təqdim edə bilər, yerli icmaları yaxşılaşdırmaq üçün məhsullar inkişaf etdirə və müştəri təcrübələrini artırmaq üçün dəyişikliyi təşviq edə bilər. İnnovasiyalar sahibkarlara rəqiblərdən fərqlənməyə, yeni məhsul və ya xidmətlər yaratmağa, prosesləri təkmilləşdirməyə və xərcləri azaltmağa imkan verir. Bu, həm də onlara dəyişən bazar şərtlərinə və müştəri ehtiyaclarına uyğunlaşmaq imkanı verir. Sahibkarların diqqət yetirə biləcəyi müxtəlif innovasiya növləri var, məsələn, məhsul innovasiyası, proses innovasiyası, biznes modeli innovasiyası və marketinq innovasiyası. Məhsul innovasiyası yeni və ya təkmilləşdirilmiş məhsul və ya xidmətlərin işlənilib hazırlanmasını, proses innovasiyası isə biznes daxilində işlərin görülmə üsulunu təkmilləşdirməyi nəzərdə tutur. Biznes modeli innovasiyası müştərilərə dəyər təqdim etməyin yeni yolunun yaradılmasını, marketinq innovasiyası isə müştərilərə çatmağın və onlarla əlaqə qurmağın yeni yollarının tapılmasını nəzərdə tutur. İnnovasiya risk götürmək, sınaqdan keçirmək və uğursuzluqdan dərs almaq istəyi tələb edir. Yenilikçi olan sahibkarlar yeni şeyləri sınaqdan qorxmur və daim öz bizneslərini təkmilləşdirməyin yollarını axtarırlar. Onlar həmçinin öz sənayelərində ən son texnologiyalar və tendensiyalardan xəbərdar olmağın vacibliyini başa düşürlər.

İnnovasiya uğurlu biznesin əsas komponentidir, ona görə də onun nədən ibarət olduğunu başa düşmək faydalıdır. İnnovativ sahibkarlıq innovativ üsul və texnologiyalardan istifadə etməklə yeni məhsullar, xidmətlər və biznes modellərinin yaradılması və inkişafı təcrübəsidir. Bu, sahibkarlara bazarda yeni imkanları müəyyən etməyə və onlardan faydalanmağa imkan verdiyi üçün iqtisadi

artımın və iş yerlərinin yaradılmasının mühüm qüvvəsidir. İnnovasiya sahibkarlığın can damarıdır və bu, sahibkarlara daim dəyişən biznes mənzərəsində irəliləməyə və inkişaf etməyə imkan verir. Sahibkarlığın gələcəyi inkişaf etməkdə olan texnologiyalar və innovativ biznes modelləri ilə idarə olunan sürətlə inkişaf edir. Bu yeni tendensiyalar sahibkarların biznesə yanaşma tərzini əsaslı şəkildə dəyişdirir, yeni məhsul və xidmətlər yaratmaqdan tutmuş müştərilərlə əlaqə yaratmaq və cəmiyyətə müsbət təsir göstərməkdir. Bu yazıda biz yeni yaranan texnologiyaların və innovativ biznes modellərinin sahibkarlığın mənzərəsini necə formalaşdırdığına diqqət yetirərək, sahibkarlığın gələcəyini araşdıracağıq. Biz süni intellekt, blokçeyn və əşyaların interneti kimi ən perspektivli texnologiyalardan bəzilərinə araşdıracağıq və onların sahibkarlara əvvəllər mümkün olmayan yeni məhsul və xidmətlər yaratmağa necə imkan verdiyini araşdıracağıq. Biz həmçinin paylaşma iqtisadiyyatı, abunə əsaslı modellər və sosial sahibkarlıq kimi innovativ biznes modellərinin sahibkarların öz bizneslərinə yanaşma tərzini necə dəyişdirdiyini araşdıracağıq. Bu kəşfiyyat vasitəsilə sahibkarlığın gələcək illərdə global iqtisadiyyatı necə inkişaf etdirəcəyini və formalaşdıracağını daha dərinləndirən dərk edəcəyik.

İnnovativ sahibkarlıqda inkişaf etməkdə olan texnologiyaların rolu

Inkişaf etməkdə olan texnologiyalar innovativ sahibkarlığın gələcəyində mühüm rol oynayır. Bu texnologiyalar sahibkarlara yeni məhsul və xidmətlər yaratmağa, daha səmərəli biznes prosesləri inkişaf etdirməyə və müştərilərlə yeni və innovativ üsullarla əlaqə yaratmağa imkan verir. Bu bölmədə biz ən perspektivli inkişaf edən texnologiyalardan bəzilərinə araşdıracağıq və onların sahibkarlıq mənzərəsini necə dəyişdirdiyini tədqiq edəcəyik. Süni intellekt innovativ sahibkarlıqda ən perspektivli inkişaf edən texnologiyalardan biridir. Süni intellekt insan zəka proseslərinin maşınlar, xüsusən də kompüter sistemləri tərəfindən simulyasiyasıdır. Bu, sahibkarlara əvvəllər qeyri-mümkün olan yeni məhsul və xidmətləri inkişaf etdirməyə imkan verir, məsələn, ağıllı chatbotlar, proqnozlaşdırıcı analitika və fərdiləşdirilmiş tövsiyələr. AI ilə sahibkarlar daha səmərəli və effektiv biznes prosesləri yarada, xərcləri azalda və müştəri təcrübələrini yaxşılaşdırmaqla bilirlər.

Sahibkarlıqda AI-nin ən əhəmiyyətli tətbiqlərindən biri müştəri xidmətidir. Süni intellektlə işləyən chatbotlar müştərilərin sorğularını 24/7 idarə edə, fərdiləşdirilmiş cavablar təqdim edə və problemləri tez və səmərəli şəkildə həll edə bilər. Bu, nəinki müştəri təcrübəsini yaxşılaşdırır, həm də insan müştəri xidmətləri nümayəndələrinin iş yükünü azaldır. Süni intellekt həm də proqnozlaşdırıcı analitika üçün istifadə oluna bilər ki, bu da sahibkarlara müştəri davranışını təhlil etməyə və verilənlərə əsaslanan anlayışlar əsasında məlumatlı qərarlar qəbul etməyə imkan verir. Blokçeyn texnologiyası innovativ sahibkarlıqda digər perspektivli inkişaf edən texnologiyadır. Blokçeyn, əməliyyatları təhlükəsiz və şəffaf şəkildə qeyd edən mərkəzləşdirilməmiş, rəqəmsal kitabdır. O, sahibkarlara vasitəçilərə ehtiyac olmadan əməliyyatları asanlaşdırmaqla bilən təhlükəsiz və mərkəzləşdirilməmiş şəbəkələr yaratmağa imkan verir. Blokçeyn texnologiyasının ən əhəmiyyətli tətbiqlərindən biri maliyyə sahəsidir. Bitcoin və Ethereum kimi kriptovalyutalar blokçeyn texnologiyası ilə işləyir və istifadəçilərə təhlükəsiz və anonim şəkildə əməliyyatlar aparmağa imkan verir. Bu, qeyri-sabit valyuta və ya məhdudlaşdırıcı maliyyə sistemləri olan ölkələrdə fəaliyyət göstərən sahibkarlar üçün xüsusilə faydalıdır. Blockchain texnologiyası tədarük zəncirinin idarə edilməsi üçün də istifadə edilə bilər ki, bu da sahibkarlara məhsulları mənbəyindən təyinat yerinə qədər təhlükəsiz və şəffaf şəkildə izləməyə imkan verir.

Əşyaların İnterneti (IoT) sensorlar, program təminatı və şəbəkə bağlantısı ilə birləşdirilən fiziki cihazlar, nəqliyyat vasitələri və digər obyektlər şəbəkəsidir. Bu, sahibkarlara real vaxt rejimində bir-biri ilə və istifadəçilərlə əlaqə saxlaya bilən yeni məhsul və xidmətlər yaratmağa imkan verir. IoT-nin sahibkarlıqda ən əhəmiyyətli tətbiqlərindən biri ağıllı məhsul və xidmətlərin inkişafıdır. Məsələn, ağıllı evlər temperaturdan tutmuş işıqlandırmaya və təhlükəsizlik sistemlərinə qədər hər şeyi idarə etmək üçün IoT cihazlarından istifadə edirlər. Bu, təkəv sahibləri üçün rahatlıq təmin etmir, həm də sahibkarlar üçün yeni iş imkanları yaradır. IoT uzaqdan monitoring üçün də istifadə edilə bilər ki, bu da sahibkarlara avadanlığı və prosesləri uzaqdan izləməyə və real vaxt rejimində düzəlişlər etməyə imkan verir.

Nəticə olaraq, inkişaf edən texnologiyalar innovativ sahibkarlığın mənzərəsini dəyişdirir. Süni intellekt, blokçeyn və IoT sahibkarlara yeni məhsul və xidmətlər yaratmağa, daha səmərəli biznes

prosesləri inkişaf etdirməyə və müştərilərlə yeni və innovativ üsullarla əlaqə yaratmağa imkan verir. Bu texnologiyalar inkişaf etməyə davam etdikcə, sahibkarlar yeni bizneslər yaratmaq və ənənəvi sənayeləri pozmaq üçün daha çox imkanlara malik olacaqlar. Bu, sahibkarlıq üçün həyəcandır bir zamandır və inkişaf etməkdə olan texnologiyalar bu transformasiyanın önündədir.

Innovativ biznes modellərinin yüksəlişi

İnkişaf etməkdə olan texnologiyalarla yanaşı, innovativ biznes modelləri də sahibkarlığın gələcəyində mühüm rol oynayır. Bu yeni modellər ənənəvi biznes təcrübələrinə meydan oxuyur və sahibkarlara yeni məhsul və xidmətlər yaratmağa, yeni bazarlara çıxmağa və cəmiyyətə müsbət təsir yaratmağa imkan verir. Bu bölmədə biz ən perspektivli innovativ biznes modellərindən bəzilərini və onların sahibkarlığa potensial təsirini araşdıracağıq. Paylaşma iqtisadiyyatı, fərdlərin məhsul və xidmətlərə birbaşa sahib olmaqdan, onları paylaşdıqları bir iş modelidir. O, istifadəçilər arasında əməliyyatları asanlaşdıran rəqəmsal platformalar tərəfindən təmin edilir. Bu model nəqliyyat və qonaqpərvərlik kimi ənənəvi sənaye sahələrini pozdu və sahibkarlar üçün yeni biznes imkanları yaratdı. Məsələn, Uber və Lyft kimi gəzinti paylaşma platformaları fərdlərə şəxsi avtomobillərindən istifadə edərək başqalarına gəzinti təklif etmək imkanı verməklə taksi sənayesini dəyişdirdi. Eynilə, Airbnb fərdlərə evlərini səyahətçilərə kirayə vermək imkanı verməklə qonaqpərvərlik sənayesini dəyişdi. Paylaşım iqtisadiyyatı həm də həmyaşd kreditləşmə sahəsində yeni imkanlar yaradır, burada fərdlər rəqəmsal platformalardan istifadə edərək bir-birlərinə pul borc verə bilirlər.

Abunə əsaslı modellər sahibkarlıqda populyarlıq qazanan başqa bir innovativ biznes modelidir. Bu modellər, adətən aylıq və ya illik ödəniş üçün təkrarlanan əsasda məhsul və ya xidmətlər təklif edir. Bu model sahibkarlar üçün proqnozlaşdırıla bilən gəlir axını təmin edir və müştərilərə məhsul və xidmətlərə daxil olmaq üçün rahat və əngəlsiz yol təqdim edir. Abunə əsaslı modellər əyləncə kimi sahələrdə, Netflix və Spotify kimi axın xidmətləri ilə və istehlak mallarında, Dollar Shave Club və Birchbox kimi şirkətlərin abunə əsasında şəxsi qulluq məhsullarının çatdırılmasını təklif edən sahələrdə uğurlu olmuşdur. Model həm də B2B məkanında istifadə olunur, Salesforce kimi şirkətlər müştərilərlə əlaqələri idarəetmə proqramlarına abunə əsaslı giriş təklif edir. Sosial sahibkarlıq mənfəəti artırmaqdan, cəmiyyətə müsbət təsir yaratmağa üstünlük verən biznes modelidir. Sosial sahibkarlar öz bizneslərindən sosial və ekoloji problemləri həll etmək və iqtisadi dəyərdən əlavə sosial dəyər yaratmaq üçün istifadə edirlər. Sosial sahibkarlığa misal olaraq, satılan hər cüt üçün ehtiyacı olan birinə bir cüt ayaqqabı bağışlayan TOMS və hər satılan cüt üçün ehtiyacı olan birinə bir cüt eynək bağışlayan Warby Parker kimi şirkətləri göstərmək olar. Bu şirkətlər sosial problemləri həll etmək üçün öz biznes modellərindən istifadə etməklə yanaşı, uğurlu bizneslər yaradırlar.

İnnovativ biznes modelləri sahibkarlığın fəaliyyətini dəyişdirir. Paylaşma iqtisadiyyatı, abunəyə əsaslanan modellər və sosial sahibkarlıq sahibkarların ənənəvi biznes təcrübələrinə necə meydan oxuduqlarına və özləri üçün yeni imkanlar yaratmasına bir neçə nümunədir. Sahibkarlığın mənzərəsi təkamül etməyə davam etdikcə, sahibkarlara nəinki mənfəət gətirən, həm də cəmiyyətə müsbət təsir göstərən bizneslər yaratmağa imkan verən daha da innovativ biznes modellərinin meydana çıxacağını gözləyə bilərik.

Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş əraziləri yeni yaranan texnologiyaların və innovativ biznes modellərinin tətbiqi üçün unikal imkan yaradır. Şuşa və Ağdam kimi şəhərləri əhatə edən bu rayonlar işğal zamanı ciddi ziyan görüb və ciddi yenidənqurma işləri tələb olunur. İnnovativ texnologiyaların və biznes modellərinin tətbiqi bu regionların canlanmasında mühüm rol oynaya bilər. İnkişaf etməkdə olan texnologiyaların tətbiq oluna biləcəyi sahələrdən biri tikinti sənayesidir. Məsələn, 3D çap texnologiyasından azad edilmiş ərazilərdə binaların və infrastrukturun sürətlə tikintisi üçün istifadə oluna bilər. Bu texnologiya artıq dünyanın digər yerlərində də münasib qiymətə mənzil tikmək üçün istifadə olunub və Azərbaycanda zərər çəkmiş ərazilərin bərpası üçün sərfəli və səmərəli üsul ola bilər. İnnovativ biznes modellərinin tətbiq oluna biləcəyi başqa bir sahə bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafıdır. Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş əraziləri günəş və külək enerjisi istehsalı üçün əhəmiyyətli potensiala malikdir. Bərpa olunan enerjiyə çıxışı artırmaq və bu regionlarda davamlı inkişafı təşviq etmək üçün icmaya məxsus günəş fermaları və ya həmyaşd enerji ticarət platformaları kimi innovativ biznes modelləri həyata keçirilə bilər. Bundan əlavə, blokçeyn texnologiyasının istifadəsi də bu bölgələrin canlanmasında rol oynaya

bilər. Blockchain texnologiyası mülkiyyət hüquqlarının ötürülməsini asanlaşdıracaq və investorların bölgəyə inamla sərmayə qoymasına imkan verəcək şəffaf və təhlükəsiz torpaq reyestrinin sistemi yaratmaq üçün istifadə edilə bilər. Bu, iqtisadi artımın əhəmiyyətli mənbəyi ola biləcək regionda turizmin inkişafı üçün xüsusilə vacib olardı. Sonda qeyd edək ki, Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş əraziləri yeni yaranan texnologiyaların və innovativ biznes modellərinin tətbiqi üçün unikal imkan yaradır. Bu texnologiyaların və modellərin tətbiqi bu regionların yenidən qurulması və canlandırılmasında, davamlı inkişafın təşviqində və Azərbaycan xalqı üçün yeni iqtisadi imkanların yaradılmasında mühüm rol oynaya bilər.

COVID-19 pandemiyası innovativ sahibkarlığa necə təsir göstərib

COVID-19 pandemiyası bütün dünya üzrə bizneslərə böyük təsir göstərmişdir. Sahibkarlar xüsusilə ağır zərbə aldılar, bir çoxları pandemiya yaranan iqtisadi tənəzzülə görə qapılarını həmişəlik bağlamaq məcburiyyətində qaldılar. Bununla belə, pandemiya həm də yenilik dalğasına səbəb oldu və yeni yaranan texnologiyaların və innovativ biznes modellərinin qəbulunu sürətləndirdi. Bu bölmədə biz pandemiyanın sahibkarlığa necə təsir etdiyini və sahibkarların yeni biznes mühitinə necə uyğunlaşdığını araşdıracağıq. Pandemiyanın sahibkarlığa ən əhəmiyyətli təsirlərindən biri inkişaf etməkdə olan texnologiyaların tətbiqinin sürətləndirilməsi olmuşdur. Müəssisələr öz əməliyyatlarını onlayn rejimə keçirməyə və uzaqdan iş rejimlərini qəbul etməyə məcbur olduqları üçün yeni rəqəmsal həllərə artan tələbat var idi. Bu, video konfrans platformaları, bulud əsaslı əməkdaşlıq alətləri və virtual hadisə platformaları kimi yeni texnologiyaların yaranmasına səbəb oldu. Bu yeni texnologiyalara tez uyğunlaşa bilən sahibkarlar pandemiya sağ çıxmaq və bizneslərini davam etdirmək üçün daha yaxşı mövqe tutdular.

Pandemiya həm də ənənəvi sənayeləri pozan yeni biznes modellərinin yaranmasına səbəb olub. Buna misal olaraq, istehlakçılar getdikcə onlayn alış-verişə üz tutduqca, pandemiya zamanı artan tələbatla üzləşən Amazon və Etsy kimi onlayn bazarların artmasıdır. Bu bazarlar sahibkarlara global auditoriyaya çatmaq və məhsullarını onlayn satmaq üçün platforma təqdim edir. Eynilə, pandemiya həm də istehlakçıların alış-verişlərini almaq üçün təhlükəsiz və rahat yollar axtardıqları üçün getdikcə populyarlaşan təməssiz çatdırılma kimi yeni çatdırılma modellərinin yaranmasına səbəb oldu. Pandemiyanın sahibkarlığa təsir göstərməsinin başqa bir yolu davamlılıq və çevikliyin vacibliyini vurğulamaqdır. Dəyişən biznes mühitinə cavab olaraq bizneslərini tez bir zamanda çevirə bilən sahibkarlar pandemiya sağ çıxmaq üçün daha yaxşı mövqe tutdular. Məsələn, bir çox restoran və kafe, qapanma zamanı ayaqda qalmaq üçün çatdırılma xidmətləri təklif etməyə yönəldi. Eynilə, şəxsi tədbirləri həyata keçirə bilməyən bir çox müəssisə, pandemiya zamanı getdikcə populyarlaşan virtual tədbirlərə keçdi. Bununla belə, qeyd etmək lazımdır ki, pandemiya həm də mövcud bərabərsizlikləri genişləndirdi və bir çox sahibkarlar üçün əhəmiyyətli problemlər yaratdı. Kiçik və orta sahibkarlıq (KOB) xüsusilə ağır zərbələrə məruz qalıb, bir çoxları dövlət dəstəyi və maliyyə vəsaitlərinə çıxış əldə etməkdə çətinlik çəkirlər. Pandemiya həm də rəqəmsal uçurumu vurğuladı, az inkişaf etmiş ölkələrdə və kənd yerlərində bizneslər tez-tez yeni biznes mühitinə uyğunlaşmaq üçün lazımı infrastruktur və resurslara malik deyillər.

Yekun olaraq qeyd edək ki, COVID-19 pandemiyası sahibkarlığa dərin təsir göstərmiş və inkişaf etməkdə olan texnologiyaların və innovativ biznes modellərinin mənimsənilməsinə sürətləndirmişdir. Pandemiya sahibkarlar üçün əhəmiyyətli problemlər yaratsa da, eyni zamanda bir innovasiya dalğasına səbəb oldu və möhkəmlik və çevikliyin vacibliyini vurğuladı. Pandemiya sonrakı dövrə doğru irəlilədikcə, inkişaf etməkdə olan texnologiyalardan istifadə edə və dəyişən biznes mühitinə uyğunlaşa bilən sahibkarlar çox güman ki, ən uğurlu olacaqlar. Bununla belə, sahibkarlığın hamı üçün əlçatan olmasını təmin etmək üçün pandemiya ilə daha da kəskinləşən bərabərsizlikləri və problemləri həll etməyimiz vacibdir.

NƏTİCƏ

Sonda qeyd edək ki, sahibkarlığın gələcəyi yeni yaranan texnologiyaların və innovativ biznes modellərinin integrasiyası ilə formalaşır. Süni intellekt, blokçeyn və əşyaların interneti kimi yeni texnologiyaların ortaya çıxması sahibkarlara dəyər yaratmaq və mürəkkəb problemləri həll etmək üçün yeni alətlər və imkanlar təqdim edir. İnnovativ biznes modelləri ənənəvi sənayeləri pozur və böyümə və uğur üçün yeni imkanlar yaradır. Bundan əlavə, COVID-19 pandemiyası bu texnologiya

və modellərin qəbulunu sürətləndirdi, sahibkarları yeni reallığa uyğunlaşmağa və rəqabətə davamlı olmaq üçün texnologiyadan istifadə etməyə məcbur etdi. Pandemiya həm də mövcud bərabərsizlikləri vurğuladı və bir çox sahibkarlar üçün əhəmiyyətli problemlər yaratdı. Bununla belə, bu problemləri həll etmək və sahibkarlığın hamı üçün əlçatan olmasını təmin etmək çox vacibdir. İrəliləyərək, sahibkarlar çevik qalmağa davam etməli, dəyişən şəraitə tez uyğunlaşmalı, dəyər yaratmaq və böyüməyə təkan vermək üçün inkişaf etməkdə olan texnologiyalardan və innovativ biznes modellərindən istifadə etməlidirlər. Düzgün dəstək və resurslarla sahibkarlıq inkişaf etməyə davam edə və hamı üçün daha yaxşı gələcək yarada bilər.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

1. Bashir, M., Yousaf, A. and Verma, R. (2016), “*Disruptive business model innovation: how a tech firm is changing the traditional taxi service industry*”, Indian Journal of Marketing, Vol. 46 No. 4, pp. 49-59.
2. Bollier, D. (2002). Commons sense: Community ownership and the displacement of corporate control. *Multinational Monitor*, 23(7/8), 11.
3. Bolton, B., & Thompson, J. L. (2015). *The entirepreneur: The all-in-one entrepreneur-leader-manager*. New York: Routledge.
4. Christensen, C.M., Grossman, J.H. and Hwang, J. (2009), *The Innovator’s Prescription: A Disruptive Solution for Health Care*, McGraw-Hill, New York, NY.
5. Cohen, B. and Winn, M.I. (2007), “*Market imperfections, opportunity and sustainable entrepreneurship*”, Journal of Business Venturing, Vol. 22 No. 1, pp. 29-49.
6. DaSilva, C.M. and Trkman, P. (2014), “*Business model: what it is and what it is not*”, Long Range Planning, Vol. 47 No. 6, pp. 379-389.
7. DaSilva, C.M., Trkman, P., Desouza, K. and Lindič, J. (2013), “*Disruptive technologies: a business model perspective on cloud computing*”, Technology Analysis and Strategic Management, Vol. 25 No. 10, pp. 1161-1174.
8. <https://www.grokalp.com/post/innovation-in-entrepreneurship>
9. <https://digitalleadership.com/blog/the-innovation-entrepreneurship-relationship/>

A.A.Quliyev

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Azerbaijan State University of Economics*

E.S.İsbandiyarov

master student, Azerbaijan State University of Economics

The future of entrepreneurship: emerging technologies and innovative business models

Abstract

This article highlights the importance of entrepreneurship in driving economic development, job creation and improving the quality of life. It emphasizes that innovation is a critical element of entrepreneurship and is vital for entrepreneurs to differentiate themselves from competitors, create new products, and adapt to changing market conditions. The article explains the different types of innovation entrepreneurs can focus on, such as product innovation, process innovation, business model innovation, and marketing innovation. It also highlights that innovative entrepreneurship requires a willingness to take risks, experiment, and learn from failure. The article further discusses the future of entrepreneurship, focusing on how emerging technologies such as artificial intelligence, blockchain, and the Internet of Things, and innovative business models such as the sharing economy, subscription-based models, and social entrepreneurship are shaping the entrepreneurial landscape. The article concludes that understanding the evolving entrepreneurial landscape and embracing innovation will be critical for entrepreneurs to thrive in the coming years and shape the global economy.

Key words: *entrepreneurship, economic development, innovation, new products, artificial intelligence, blockchain.*

А.А.Гулиев

к.э.н., доцент, Азербайджанский Государственный Экономический Университет

Э.С.Исбандияров

магистрант, Азербайджанский Государственный Экономический Университет

Будущее предпринимательства: новые технологии и инновационные бизнес-модели

Резюме

В статье подчеркивается важность предпринимательства в экономическом развитии, создании рабочих мест и повышении качества жизни. В нем подчеркивается, что инновации являются важнейшим элементом предпринимательства и жизненно важны для предпринимателей, чтобы отличаться от конкурентов, создавать новые продукты и адаптироваться к меняющимся рыночным условиям. В статье объясняются различные типы инноваций, на которых могут сосредоточиться предприниматели, такие как продуктовые инновации, процессные инновации, инновации бизнес-моделей и маркетинговые инновации. В нем также подчеркивается, что инновационное предпринимательство требует готовности идти на риск, экспериментировать и учиться на ошибках. Далее в статье обсуждается будущее предпринимательства с акцентом на то, как новые технологии, такие как искусственный интеллект, блокчейн и Интернет вещей, а также инновационные бизнес-модели, такие как экономика совместного потребления, модели на основе подписки и социальное предпринимательство, формируют предпринимательский ландшафт. . В статье делается вывод о том, что понимание развивающегося предпринимательского ландшафта и внедрение инноваций будут иметь решающее значение для процветания предпринимателей в ближайшие годы и формирования глобальной экономики.

Ключевые слова: *предпринимательство, экономическое развитие, инновации, новые продукты, искусственный интеллект, блокчейн.*